

آگاهی و نگرش کارکنان درمانی شاغل در بیمارستانهای آموزشی - درمانی شهر یاسوج

در مورد بیماری ایدز

چکیده:

مقدمه و هدف: بدون شک بزرگترین بالای جامعه بشری پس از جنگ جهانی دوم، همه گیری ایدز می باشد. در حال حاضر بهترین روش مبارزه، پیشگیری از ابتلاء به آن می باشد. آگاهی کارکنان درمانی و درک آنها از عوامل خطر زای بیماری می تواند موجب ارتقاء سلامتی و جلوگیری از اشاعه بیماری شود. لذا این پژوهش با هدف تعیین آگاهی و نگرش کارکنان درمانی انجام گرفت.

زینت محبی نوبندگانی*
آسیه مبارکی**
اردشیر افراسیابی فر*
عبدالعلی مشفع***

مواد و روش کار: این یک پژوهش توصیفی به صورت مقطعی است که نمونه پژوهش ۱۴۰ نفر از کارکنان دو بیمارستان شهید بهشتی و امام سجاد در سال ۱۳۸۲ بودند که با روش نمونه گیری ساده و مبتنی بر هدف انتخاب و به وسیله پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفتند. سپس اطلاعات حاصل با استفاده از نرم افزار SPSS و آزمونهای آماری توصیفی و استنباطی تجزیه و تحلیل گردید.

* کارشناس ارشد پرستاری، مربی و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی یاسوج، دانشکده پرستاری و مامایی، گروه پرستاری
** کارشناس ارشد پرستاری، مربی دانشگاه علوم پزشکی یاسوج، آموزشکده پیراپزشکی، گروه اتاق عمل
*** کارشناس ارشد انگل شناسی، دانشکده علوم پزشکی یاسوج، دانشکده پزشکی، گروه انگل شناسی

یافته ها: نتایج پژوهش نشان داد که ۷۲/۹ درصد از نمونه ها در مورد ایدز آگاهی خوبی داشتند و ۵۴/۳ درصد از آنها نسبت به ایدز دارای نگرش مثبت بودند. ۶۲/۲ درصد از افراد منبع کسب اطلاعات را کنفرانسها، سمینارها، سرویسهای آموزشی، مجلات و جزوات بهداشتی ذکر کردند. ۶۰/۸ درصد از افراد دارای مدرک لیسانس و ۶۳/۲ درصد از افراد دارای عنوان شغلی پرستار نگرش مثبت در مورد ایدز داشتند. در ضمن ۶۷/۹ درصد از افراد با عنوان شغلی اتاق عمل در مورد ایدز بی نظر بودند.

نتیجه گیری: نتایج پژوهش نشان داد که آگاهی کارکنان درمانی در مورد ایدز خوب است اما نگرش تعداد کمتری از آنان مثبت می باشد. لذا لزوم آموزشهای مداوم و جدید جهت کارکنان درمانی احساس می شود.

واژه های کلیدی: آگاهی، نگرش، کارکنان درمانی، ایدز

مقدمه

جامعه بشری بزرگترین پیروزی خود را در قرن گذشته ریشه کنی آبله و فاجعه آمیزترین شکست خود را بروز بیماری ایدز می‌داند [۱]. در سال ۱۹۸۱ تعداد موارد ایدز که به سازمان بهداشت جهانی گزارش شد ۱۱۴ مورد بوده است که تنها یک مورد آن مربوط به آسیا بوده است. ۱۰ سال بعد این رقم به ۴۰۰۰۰ مورد تبدیل شد [۲]. این ارقام در جهان با سرعت زیادی افزایش یافت به طوری که در سال ۱۹۹۴، روزی ۱۰۵۰ و دقیقه ای ۷ نفر آلوده به این بیماری افزوده شده است [۳] و تا اکتبر ۱۹۹۷ بالغ بر ۲۶ میلیون مورد آلودگی در سطح جهان وجود داشته است [۴]. در حال حاضر ۵۵ میلیون نفر به این بیماری آلوده شده اند که ۱۹ میلیون نفر آنان به علت این بیماری فوت شده اند و هر سال حدود ۶-۵/۶ میلیون نفر به این بیماری آلوده شده و نزدیک به ۳ میلیون نفر نیز به علت این بیماری می‌میرند که تقریباً می‌توان گفت: روزانه ۱۶۰۰۰ نفر به این ویروس آلوده می‌شوند که بیش از ۵۰ درصد آنان ۲۴-۱۵ سال سن دارند و ۹۰ درصد آلوده شدگان با بیماران در کشورهای جهان سوم زندگی می‌کنند [۵، ۶، ۷، ۸، ۹]. در ایران اولین مورد ایدز در سال ۱۳۶۶ شناسایی شده و تا تاریخ ۷۷/۷/۱ مجموعاً ۱۴۴۳ نفر آزمایش مثبت داشته یا مبتلا به ایدز شده اند [۱۰] و تا بهمن ۱۳۸۱، ۴۲۳۷ مورد آلوده به این ویروس گزارش شده است [۷]. تمام کارکنان مراقبتهای بهداشتی در معرض خطر ایدز قرار دارند [۱۱]. با توجه به خطر گسترش ایدز در کشور ما و این که این بیماری در حال حاضر واکسن و درمان مؤثری ندارد، تنها راه مبارزه با بیماری، آموزش بهداشت، شناخت راههای انتقال و

روشهای پیشگیری از بیماری می‌باشد [۱۲]. با عنایت به مراتب فوق و اهمیت نقش کادر درمانی به عنوان اعضاء تیم بهداشتی در امر پیشگیری و همچنین برنامه های آموزش بهداشت می‌تواند موجب ارتقاء سلامتی و جلوگیری از اشاعه بیماری شود [۱۳ و ۱۴]. چراغچی (۱۳۶۸) معتقد است که کادر بهداشتی - درمانی باید از چنان پشتوانه علمی برخوردار باشند که بتوانند نقش حساس خویش را در استفاده از فرصتهای آموزشی مناسب و نیز انجام فعالیتهایی که موجب ارتقاء سلامت جامعه می‌گردد به خوبی ایفا کنند و این امر در مورد بیماری ایدز نه تنها مستثنی نیست، بلکه به دلیل اهمیت موضوع به مراتب مهمتر و ضروری تر است [۱۵]. افزایش آگاهی و نگرش مثبت کارکنان باعث کاهش ترسشان در مراقبت از این بیماران شده و در نتیجه از عواقبی که به دنبال کاهش مراقبت از این بیماران و برخورد ناشایست با آنها به وجود می‌آید، جلوگیری می‌کند. با توجه به نکات عنوان شده پژوهشگر معتقد است که شناخت و تحقیق در زمینه آگاهی و نگرش کادر درمانی نسبت به بیماریها و چگونگی حفظ سلامتییشان در جامعه می‌تواند نیازمندها، اولویتها و امکانات آموزشی را مشخص سازد که تعیین نیازهای آموزشی افراد، اصل مهمی جهت برنامه ریزی مناسب آموزش می‌باشد. شاید نتیجه این تحقیق بتواند برای مدیران و برنامه ریزان در جهت تدوین و ارائه برنامه های آموزشی مناسب مثمر ثمر واقع شود. هدف تحقیق حاضر تعیین آگاهی و نگرش کارکنان درمانی دو بیمارستان شهید بهشتی و امام سجاد یاسوج است.

مواد و روشها

این پژوهش یک مطالعه توصیفی به صورت مقطعی بوده که در سال ۱۳۸۲ انجام گرفته است. نمونه های این مطالعه، ۱۴۰ نفر از کارکنان درمانی (شامل پزشک، پرستار، ماما، کارکنان رادیولوژی، آزمایشگاه، اتاق عمل و بیهوشی) شاغل در دو بیمارستان شهید بهشتی و امام سجاد شهر یاسوج بودند که با روش نمونه گیری ساده و مبتنی بر هدف انتخاب گردیدند. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه تنظیمی در سه بخش بود. جهت تعیین روایی پرسشنامه از کتب، مقالات مشابه و نظرخواهی از همکاران صلاحیت دار و جهت تعیین پایایی پرسشنامه از آزمون مجدد استفاده گردید. بخش اول پرسشنامه شامل اطلاعات فردی، بخش دوم شامل ۳۰ سؤال چهارگزینه ای در مورد آگاهی و بخش سوم شامل ۱۳ سؤال نگرش بود. ابتدا در مورد سؤالات آگاهی نمره ۱ به هر پاسخ مثبت و نمره صفر به هر پاسخ منفی داده شد. سپس کل نمره ۱۵-۰ آگاهی کم، ۲۳-۱۶ آگاهی متوسط و ۳۰-۲۴ آگاهی خوب در نظر گرفته شد. گویه های نگرش نیز بر اساس مقیاس لیکرت تنظیم گردید که نمرات ۳۰-۱۳ به عنوان منفی، ۴۸-۳۱ به عنوان بدون نظر و ۶۹-۴۹ دارای نگرش مثبت در نظر گرفته شد. سپس اطلاعات جمع آوری شده با استفاده از آزمونهای آماری توصیفی و استنباطی و نرم افزار SPSS^(۱) تجزیه و تحلیل گردید.

یافته ها

نتایج نشان داد که ۵۶/۴ درصد مؤنث و ۵۳/۶ درصد در رده سنی ۲۴-۳۵ قرار داشتند. همچنین ۷۰/۷ درصد افراد مورد پژوهش متأهل و ۴۹/۳ درصد

آنها پرستار بودند. از نظر تحصیلات ۵۲/۹ درصد لیسانس و ۳۱/۲ درصد آنها بین ۵-۱ سال سابقه کار داشتند. ۶۲/۲ درصد از افراد منبع کسب اطلاعاتشان در مورد بیماری ایدز، سرویسهای آموزشی، جزوات، مجلات و کنفرانسها و سمینارها بوده است. ۸۰ درصد نمونه ها با بیمار مبتلا به ایدز تماس نداشته و ۸۲/۱ درصد با فرد حامل ویروس ایدز نیز تماس نداشته اند. همچنین ۸۱/۴ درصد آنها اقدام درمانی برای بیمار مبتلا به ایدز انجام نداده اند.

یافته های دیگر نشان داد که ۷۲/۹ درصد کارکنان درمانی از آگاهی خوبی برخوردار بودند (جدول ۱) که ۷۱ درصد از افراد با عنوان شغلی پرستار نیز از آگاهی خوبی برخوردار بودند.

جدول ۱: توزیع میزان آگاهی کارکنان درمانی در مورد بیماری ایدز

آگاهی	تعداد (درصد)
خوب	۱۰۲ (۷۲/۹)
متوسط	۳۸ (۲۱/۷)
جمع	۱۴۰ (۱۰۰)

نتایج دیگر نشان داد که ۸۲/۴ درصد از افرادی که کمتر از ۲۶ سال سن داشتند و ۷۴/۴ درصد از افراد دارای مدرک فوق دیپلم دارای آگاهی خوب بودند. ۷۵/۴ درصد از مردان و ۷۵/۶ درصد از افراد مجرد نیز دارای آگاهی خوبی در مورد بیماری ایدز بودند. همچنین ۷۷/۸ درصد از افراد با سابقه کار ۱۰-۶ سال از آگاهی خوبی برخوردار بودند. به طور کلی در

1-Statistical Package for Social Science

بحث و نتیجه گیری

نتایج پژوهش نشان داد که اکثریت کارکنان درمانی از آگاهی خوبی در رابطه با بیماری ایدز برخوردار بودند. بر اساس مطالعه محمدی و دادخواه (۱۳۷۰) که در بیمارستانهای شهر اردبیل انجام شد ۴۴/۲ درصد پرستاران آگاهی خوبی نسبت به بیماری ایدز داشته اند [۱۳]. همچنین در مطالعه ای که در این زمینه به وسیله ابراهیمی زاده (۱۳۷۶) در گیلان صورت گرفته بود ۷۹/۲ درصد پرستاران دارای آگاهی متوسط بودند [۱۶]. در ضمن بررسی های ملبای و همکاران^(۲) (۱۹۹۲) در ایرلند نیز نشان داد که آگاهی پرستاران راجع به بیماری ایدز در حد متوسط است [۱۲]. با مقایسه نتیجه تحقیق حاضر و نتایج تحقیقات ذکر شده می توان به این نکته دست یافت که این ممکن است ناشی از اهمیت کنترل بیماری ایدز باشد که تلاشهای وسیعی در زمینه آموزش همگانی در سطح جامعه، آموزشهای لازم در هنگام تحصیلات و آموزشهای ضمن خدمت کارکنان درمانی (خصوصاً پرستاران) صورت گرفته و آگاهی خوبی در زمینه های مختلف بیماری ایدز از جمله راه انتقال و نحوه پیشگیری بیماری ارائه داده است و این خود می تواند نقش مؤثرتری در جهت کنترل و آموزش آن در جامعه داشته باشد و عدم آگاهی یا آگاهی ضعیف کارکنان درمانی علاوه بر آنکه در ارائه خدمات درمانی برای بیماران مشکل آفرین است، می تواند منجر به تنشهای حرفه ای در آنها نیز گردد.

در زمینه نگرش نمونه ها نسبت به بیماری ایدز، نتایج نشان داد که حدود نیمی از افراد نگرش

مورد ارتباط بین مشخصات فردی واحد ها و میزان آگاهی آنها معلوم شد که هیچگونه ارتباط معنی داری بین متغیرها وجود ندارد. نتایج دیگر مطالعه نشان داد که ۵۴/۳ درصد افراد نسبت به بیماری ایدز دارای نگرش مثبت بودند (جدول ۲).

جدول ۲: توزیع نوع نگرش کارکنان درمانی در مورد بیماری ایدز

تعداد (درصد)	نگرش در مورد بیماری ایدز
۷۶ (۵۴/۳)	مثبت
۶۴ (۴۵/۷)	بدون نظر
۱۴۰ (۱۰۰)	جمع

نتایج نشان داد که ۷۱/۴ درصد از افرادی که سن بیش از ۴۵ سال و ۷۷/۸ درصد از افرادی که بیش از ۲۰ سال سابقه کار داشتند در مورد بیماری ایدز دارای نگرش بی نظر بودند. ۵۸/۲ درصد از زنان و ۵۷/۶ درصد از افراد متأهل دارای نگرش مثبت بودند. همچنین ۶۰/۸ درصد از افراد دارای مدرک لیسانس و ۶۲/۳ درصد از افراد با عنوان شغلی پرستار از نگرش مثبتی در مورد بیماری ایدز برخوردار بودند. در کل در مورد رابطه بین ویژگیهای فردی واحد ها و نگرش آنها نتایج نشان داد که ارتباط معنی داری بین آنها وجود ندارد. نتایج نشان داد که ۵۶/۹ درصد افراد با آگاهی خوب دارای نگرش مثبت بودند. ولی ضریب همبستگی اسپیرمن^(۱) ارتباط معنی داری را بین نگرش و میزان آگاهی نشان نداد. در ضمن در زمینه راه انتقال، درمان و پیشگیری از بیماری ایدز به ترتیب ۵۹/۳ درصد، ۵۲/۱ درصد و ۵۲/۹ درصد افراد از آگاهی خوبی برخوردار بودند.

1- Spearman Correlation

2-Melby et al

مثبت داشته و ۴۵/۷ درصد آنها بدون نظر بودند. همچنین ۶۲/۳ درصد از افراد با عنوان شغلی پرستار از نگرش مثبتی در مورد بیماری ایدز برخوردار بودند. در این رابطه در تحقیقی که به وسیله ابراهیمی زاده (۱۳۷۶) در گیلان انجام شد، ۹۷/۵ درصد از پرستاران نسبت به ایدز دارای نگرش مثبت بودند [۱۶]. ولی در مطالعه ای که به وسیله سیدی و همکارانش^(۱) (۱۹۹۵) در پاکستان صورت گرفته نشان داده شده است که ۳۰ درصد افراد متغیر روند زندگی را بر روی پیشگیری از ایدز مؤثر ندانسته و ۵۰ درصد معتقد بودند که برای ایدز درمانی نمی توان یافت [۱۷]. همچنین در نتایج بررسی پیگیری که به وسیله وانگ^(۲) (۱۹۹۷) در ایالات متحده آمریکا انجام گرفته بود نشان داده شده است که پرستاران از ایدز ترس داشته و بخصوص نگرش منفی در مورد همجنس بازان و مصرف کنندگان داروهای مخدر و تزریقی داشته اند [۱۸].

با توجه به نتیجه تحقیق حاضر و اینکه نگرش کارکنان درمانی خصوصاً پرستاران در کمیت و کیفیت سرویس ها و مراقبتهای درمانی مؤثر است و می تواند در تسریع و ثمر بخشی خدماتی که به بیماران ایدزی ارائه می شود تأثیر گذار باشد. لذا باید تلاش کرد که این سیر صعودی ایجاد نگرش مثبت را در کارکنان درمانی، بخصوص پرستاران توسعه بخشید و این مهم دست یافتنی نمی باشد مگر اینکه آموزش صحیح در مورد بیماری با تأکید بر روشهایی در برنامه های پایه پرستاری و دوره های توجیهی در مؤسسه درمانی گنجانده شود. همچنین هر سال برنامه های آموزشی جدیدی در محل کار به عنوان جلسات آموزشی کاهش حساسیت برای کمک به پرستاران در ارائه مراقبتهای پرستاری مطمئن و

دلسوزانه و مرتبط با بیمار، به همه مددجویان در نظر گرفته شود.

در این مطالعه بین میزان آگاهی و نگرش کارکنان همبستگی وجود نداشت. بر اساس مطالعه محمدی و دادخواه (۱۳۷۹) در اردبیل نیز بین میزان آگاهی و نگرش پرستاران ارتباط معنی داری نیز وجود نداشت [۱۳]. همچنین در تحقیقی که به وسیله ابراهیمی زاده (۱۳۷۶) در گیلان نیز صورت گرفته بود این ارتباط معنی دار نشده است [۱۶]. این حقیقت که علی رغم آگاهی خوب پرسنل هنوز نگرش آنقدر مثبت نشده است که ارتباط مستقیمی با هم داشته باشند و طبیعتاً صرف داشتن علم و آگاهی منجر به عملکرد خوب نمی شود بلکه باید نگرشها هم تغییر کند و ساختار باورهای افراد هم بایستی عمیق و علمی پایه ریزی شود تا عملکرد مناسب بروز کند. امید آنکه در مطالعات آینده میزان عملکرد کارکنان درمانی در مورد بیماری ایدز و موارد دیگری از این قبیل بررسی گردد تا در پیشگیری و کنترل این بیماری گامی کوچک برداشته شود.

تشکر و تقدیر

بر خود فرض می دانیم که از همکاری کلیه کارکنان درمانی دو بیمارستان شهید بهشتی و امام سجاده (ع) یاسوج تشکر و قدردانی نمایم .

1-Siddiqui et al

2- Wong

Knowledge and Attitude of Health Personnels Working in Educational-Treatmental Hospitals-Yasuj City Regarding Aids

Mohebi Nobandegani Z*,
Mobaraki A*,
Afrasiabi-far A*,
Moshfe AA**.

* MSc in Nursing ,Yasuj University
of Medical Sciences

** MSc in Parasitology, Yasuj
University of Medical Sciences

KEY WORDS:

Knowledge,
Attitude,
Health personnels,
Aids

ABSTRACT

Introduction & Objective :Without doubt, the largest human society's misfortune after second world war is aids world conquering . At present , the best way of combat is to prevent the disease . Giving knowledge to the health personnels and their understanding about risk factors of the disease can promote health and prevention of disease propagation . Therefore this study has been done in order to determine the knowledge and attitude of health personnels .

Materials & Methods: This is a descriptive-sectional study in which 140 personnels of Shahid Beheshti and Emam Sajad hospitals were used as sample in the year 2003, which were selected according to simple sampling and were studied with the help of questionnaire. Then the resulting data were analyzed by SPSS software .

Results: Findings showed that 72.9% of samples had good knowledge and 54.3% of them had positive attitude about aids. 62.2% of cases , believe that , conferences, seminars, educational services, magazines and health notes have been their sources of getting information . 60.8% of cases having B.S. degree and 63.2% of them having nursing occupation had positive attitude about aids. Meanwhile, 67.9% of cases with operation room occupation, had no attitude regarding aids

Conclusion:Study results showed that, the knowledge of health personnels was good about aids but only few of them had positive attitude . Therefore permanent and new educations are necessary for personnels

REFERENCE:

- [1] Anthoys F. The AIDS Epidemic. The New England Journal of Medicine, 1999;1046-1049.
- [۲] جزایری - ح. متن پیام آقای دکتر جزایری به مناسبت سالروز جهانی ایدز: تهران: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی: ۱۳۷۲؛ ۸-۵.
- [۳] یگانه - ب. جزوه کارگاه آموزش بهداشت روانی و ایدز. تهران، ۱۳۷۵، ۱-۳.
- [4] Weiss RA, Wrangham RW. From panto pandemic. Nature 1999; 307:385-386.
- [۵] آسمان رفعت - ن. نقش پرستار در آموزش و پیشگیری از انتقال HIV شغلی. نشریه علمی پرستاری و مامایی اصفهان ۱۳۷۶؛ سال دوم شماره ۶: ۳-۵.
- [۶] مرادی - ف و همکاران. اپیدمیولوژی ایدز در ایران از ابتدا تا حال. دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران. مجله دانشکده پزشکی ۱۳۷۹؛ سال پنجاه و هشتم، شماره ۴: ۷۹-۸۹.
- [۷] مرکز بهداشت شهرستانهای بویراحمد و دنا، کتابچه آموزشی در مورد ایدز، ۱۳۸۱.
- [8] Peter, piot. Fighting AIDS to gether. The progress of nations. Unicef, Newyork, 1997; 23.
- [9] Peter J . Ungvarski. The Past 20 Years of Aids . AJN. June 2001; 101: 26-29.
- [۱۰] وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کمیته کشوری مبارزه با ایدز، ۱۳۷۷، ص ۱۹.
- [۱۱] صحتی - ف. بررسی نحوه بکارگیری اصول پیشگیری از ایدز توسط کادر بهداشتی در جهت ارتقاء سلامتی آنان. کنگره سلامت زنان، شیراز. ۱۳۸۱؛ ۷۰.
- [12] Melby V, Boore JR. Murray, M. AIDS, Knowledge and Attitudes of nurses in northern ierland". Journal of Advanced Nursing 1992; 17: 1068-77.
- [۱۳] محمدی - م. دادخواه - ب. بررسی میزان آگاهی و نگرش پرستاران در خصوص راههای انتقال و نحوه پیشگیری از ایدز. فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی اردبیل ۱۳۸۰؛ سال چهارم شماره اول: ۴۶-۴۱.
- [۱۴] شیروانی - ن. راهنمای مراقبتهای پرستاری از بیماران آلوده به HIV. تهران: انتشارات اداره کل مبارزه با بیماریها، ۱۳۷۰؛ ۴۱-۳۶.
- [۱۵] چراغچی - م. پی آمدهای اجتماعی-اقتصادی ایدز. دارو و درمان. ۱۳۶۸ شماره ۱۶: ۷-۵.
- [۱۶] ابراهیمی زاده - م. بررسی میزان آگاهی و نگرش پرستاران در خصوص راههای انتقال و نحوه پیشگیری از ایدز. فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی گیلان ۱۳۷۶؛ سال ششم، شماره ۲۴ و ۲۵: ۲۰-۲۱.
- [17] Siddiqui. S and et al. Knowledge, Attitude and Practice survey of AIDS among paramedicals in a tertiary care hospital in pakistan. PMA. J. Pak. Med. Assoc; 1995; 45: 200-204.
- [18] Wong .J.F. Knowledge, Attitude, Concerns and fear of AIDS among registered nurses. in the united stated. Holistic Nursing Practice 1997; 11: 36-49.

